AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 29.4.2009
COM(2009) 180 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

az Unióban az idősödő népesség hatásának kezeléséről (2009-es jelentés az idősödésről)

1. BEVEZETÉS

A történelem során most először Európa polgárainak túlnyomó többsége előrehaladott koráig aktív, egészséges életet élhet és részt tud venni a társadalom életében. Ugyanakkor az idősödő társadalom az új vagy módosított termékek és szolgáltatások iránti igényen keresztül új lehetőségeket teremt az innovatív cégek számára. Az idősödés és a születések alacsony számának kombinációja azonban jelentős gazdasági, költségvetési és szociális kihívásokkal is jár. Európa megkezdte a felkészülést e kihívásokra, és egyes tagállamokban ígéretes előrelépés is történt, nevezetesen a nyugdíjrendszerek reformjain, valamint a munka és a családi élet közötti jobb egyensúly megteremtésén keresztül. További intézményi és politikai változások nélkül azonban a demográfiai tendenciák várhatóan jelentős mértékben átalakítják majd társadalmainkat, hatást gyakorolva a generációk közötti szolidaritásra és az eljövendő nemzedékekkel szemben támasztott új igényeket teremtve. Ezek a tendenciák jelentős hatást gyakorolnak majd a növekedésre, és a közkiadások növelése irányában ható erős nyomáshoz vezetnek, nem csupán a nyugdíj- és egészségügyi kiadások, de az infrastruktúra, a lakhatás és az oktatás terén is.

Az Európai Tanács több ülése alkalmával hangsúlyozta, hogy foglalkozni kell az idősödő népességnek az európai szociális modellekre gyakorolt hatásával. Ez széleskörű szakpolitikai kihívást jelent, amely egyaránt kiterjed a 2005. októberi Hampton Court-i csúcstalálkozó nyomán a jóléti rendszerek modernizálásáról és az aktív életkor kitolásáról zajló vitára, a megújult lisszaboni stratégiára, az Unió megújult fenntartható fejlődési stratégiájára és az integrált éghajlatváltozási és energiapolitikára, a nyugdíjak, az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás és gondozás nyílt koordinációjára, valamint az ifjúsági stratégiára[1] és a Stabilitási és Növekedési Paktum keretében a fenntartható államháztartás felé történő haladás biztosítására.

A Gazdasági és Pénzügyi Tanács a fentiekre tekintettel utasította a Gazdaságpolitikai Bizottságot és felkérte a Bizottságot, hogy 2009 végéig aktualizálja a hosszú távú költségvetési előrejelzéseket. Az új, aktualizált módszerek alkalmazásával készült közös előrejelzések[2] nagy vonalakban megerősítik a 2006-os előrejelzéseket. Emellett kulcsfontosságú hozzájárulást jelentenek az idősödő népesség hatásának elemzéséhez és az Unió többoldalú költségvetési felügyeletének szerves részét képezik, és ezeket az előrejelzéseket a politikai döntéshozók is igénybe veszik majd a nyugdíj- és az egészségügyi rendszerek reformjainak előkészítése során.

Ez a közlemény bemutatja a legújabb hosszú távú gazdasági és költségvetési előrejelzéseket, és az új adatok, valamint a közelmúltbeli gazdasági fejlemények fényében első körben vázolja a Bizottság álláspontját arra vonatkozóan, hogy Európa miként tudja kezelni az idősödő népesség jelentette kihívást.

A legújabb elemzések megerősítik, hogy – egy körülbelül tíz éves időszak alatt, amelynek során a munkaerő tovább növekszik majd – lehetőségünk van azon szerkezeti reformok végrehajtására, amelyekre az idősödő társadalmaknak szüksége van[3]. Ha nem cselekszünk, ezzel gyengítjük Európa arra való képességét, hogy kielégítse az idősödő népesség jövőbeli igényeit.

---

1 COM(2009) 200 végleges.

2 Lásd: *„2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)”* [2009-es jelentés az idősödésről: a 27 uniós tagállamra vonatkozó gazdasági és költségvetési előrejelzések (2008–2060)], European Economy, megjelenés előtt, és *„Demography Report 2008: Meeting Social Needs in an Ageing Society”* [2008-as demográfiai jelentés: a szociális szükségletek kielégítése idősödő társadalomban], (SEC(2008) 2911).

3 COM(2006) 571 végleges.

Az idősödés teremtette kihívások kezelése a gazdasági válság következtében még sürgetőbbé válik. Meg kell ragadni a Bizottság által 2008. november 26-án elfogadott európai gazdaságélénkítési tervben[4] vázoltnak megfelelő, a válságra adott célzott és jól összehangolt szakpolitikai válasz nyújtotta lehetőséget arra, hogy összehangolt erőfeszítéseket tegyünk a válság leküzdésére, mégpedig rövid távon a gazdasági tevékenység támogatása, valamint a fenntarthatóbb gazdaságba és társadalomba való beruházások erősítése és az idősödéshez kapcsolódó kiadások fenntartható pályára állítása útján[5]. A képzést ösztönző és a humán erőforrásokat bővítő beruházások rövid távon segítenek a válság hatásának kezelésében, és az idősödő társadalomra való felkészüléshez is hozzájárulnak.

2. AZ IDŐSÖDŐ NÉPESSÉG JELENTETTE HOSSZÚ TÁVÚ KIHÍVÁSOK

Az idősödés gazdasági hatása

A hosszú távú előrejelzések a fentiekben említett előrejelzésektől eltérően a „változatlan politika” feltételezése alapján készülnek, és így fontos információkkal szolgálnak arra vonatkozóan, hogy mi történik, ha nem kerül sor cselekvésre. Az idősödésről szóló 2009-es jelentésben szereplő legutóbbi előrejelzések az Eurostat 2008 áprilisában kiadott új demográfiai előrejelzésein alapulnak. A demográfiai tendenciák országonként lényegesen eltérően alakulnak, de az Unió össznépessége a jelenlegi előrejelzések szerint – a termékenységi ráta egyes tagállamokban történő megugrásának és a dinamikusabb migrációs áramlásoknak köszönhetően – 2060-ban a mostanival azonos szinten lesz, míg a 2006-os előrejelzések fokozatos csökkenést jósoltak. A népesség szerkezetét illetően azonban az új előrejelzések nem térnek el jelentősen, és alátámasztják, hogy a születések alacsony száma, a várható élettartam növekedése és a további bevándorlási hullámok következtében 2060-ra az EU össznépessége közel változatlan marad, azonban jelentősen idősebb lesz[6], ami azt jelenti, hogy az EU-ban az az arány, amely szerint eddig négy munkaképes (15–64 év közötti) korú emberre jutott egy 65 év fölötti, mindössze kettő az egyhez arányra fog csökkenni. A legnagyobb csökkenés a 2015–2035 közötti időszakra várható, amikor a népességrobbanás idején született csoportok nyugdíjba vonulnak.

Az EU egészét tekintve a munkaerő-piaci részvételi arány a 2007-es 70,5%-ról 2060-ra várhatóan 74%-ra nő, főként még 2020 előtt. A férfiak és a nők részvételi aránya közötti rés várhatóan fokozatosan szűkül, különösen azokban az országokban, ahol jelenleg nagyon nagy az eltérés. Összességében a foglalkoztatási arány a 2007-es 65,5%-ról 2060-ra várhatóan közel 70%-ra emelkedik. Az idősebb munkavállalók foglalkoztatási aránya számos tagállamban várhatóan nő majd, a munkában töltött életszakasz meghosszabbítására irányuló reformok eredményeként. Összességében azonban 2060-ra az EU-ban hozzávetőlegesen 19 millió fővel csökken a foglalkoztatottak száma. A munkaerő-piaci részvételi arányok legtöbb országban megfigyelhető növekedése, illetve a nettó bevándorlás szintjének néhány országban mutatkozó növekedése csak mérsékelni fogja a 2020–2060 közötti időszakban a munkaképes korú népesség csökkenése okozta visszaesést a foglalkoztatásban.

A munkaerő-kínálat csökkenésével a termelékenységnek kell jelentenie a jövőbeli gazdasági növekedés forrását. Óvatos feltételezéssel élve a tagállamok munkatermelékenység-

---

4 COM(2008) 800 végleges.

5 Lásd: *„2006 Sustainability Report”* [2006-os jelentés a fenntarthatóságról], European Economy, 2006., 4. szám.

6 Lásd: *„2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)”*, European Economy, megjelenés előtt, és *„Demography Report 2008: Meeting Social Needs in an Ageing Society”* [2008-as demográfiai jelentés: a szociális szükségletek kielégítése idősödő társadalomban], (SEC(2008) 2911).

növekedése az EU hosszú távú történeti átlagának megfelelő 1,75%-hoz közelítene, amely hozzávetőlegesen megfelel az Egyesült Államokban nagyon hosszú távon mért értéknek. Ennek következtében a GDP potenciális éves növekedési rátája jelentősen csökken. A munkaképes korú népesség csökkenése a növekedést és az egy főre jutó jövedelmet visszafogó tényezőként hat. A demográfiai tendenciák terén mutatkozó különbségek következtében a növekedési ráta országonként lényegesen eltérően alakul majd.

Az idősödés költségvetési hatása

Az idősödő népesség következtében megnő az igény az állam által nyújtott, életkorhoz kapcsolódó juttatások és szolgáltatások iránt. Az idősödés költségvetési hatása ezért várhatóan szinte minden tagállamban jelentős lesz, és már a következő évtized során érzékelhetővé válik. Összességében véve a jelenlegi politikák alapján az életkorral kapcsolatos közkiadások az EU-ban 2060-ig várhatóan átlagosan a GDP 4,75 százalékával emelkednek, az euroövezetben pedig több mint 5 százalékkal, főként a nyugdíjakkal, az egészségügyi ellátással és a tartós ápolással összefüggő kiadások révén. A legutóbbi csatlakozás előtti 25 uniós tagállamban a várható növekedés valamivel magasabb az idősödésről szóló 2006-os jelentésben előre jelzettnél, az előrejelzéssel érintett teljes időszak tekintetében körülbelül a GDP fél százalékával. Az idősödésről szóló 2006-os jelentéshez képest az idősödés költségvetési hatásait illetően a legnagyobb mértékű lefelé történő kiigazítást Portugáliában, Magyarországon és a Cseh Köztársaságban hajtották végre (ezek a nyugdíjreformok hatását tükrözik), míg Görögországban, Luxemburgban, Máltán, Észtországban, Ausztriában, Lengyelországban és Litvániában nagy mértékű felfelé történő kiigazításra került sor (főként a nyugdíjkiadások előre jelzett változásai – visszavont reformokból és jobb modellezési módszerekből eredő – felülvizsgálatának következtében).

Összességében véve az idősödés hatásait illetően a tagállamok között jelentős különbségek figyelhetők meg:

- A közkiadások várhatóan nagyon jelentős mértékben (a GDP 7 százalékával vagy ennél többel) fognak növekedni kilenc EU-tagállamban (Luxemburg, Görögország, Szlovénia, Ciprus, Málta, Hollandia, Románia, Spanyolország és Írország), bár egyes országok esetében viszonylag alacsony szintről kiindulva.
- A tagállamok második csoportja – Belgium, Finnország, a Cseh Köztársaság, Litvánia, Szlovákia, az Egyesült Királyság, Németország és Magyarország – számára az idősödés költségei korlátozottabbak, de még mindig nagyon magasak (a GDP 4–7 százaléka).
- Végül mérsékelt, a GDP 4 százalékát kitevő vagy ennél alacsonyabb a növekedés Bulgáriában, Svédországban, Portugáliában, Ausztriában, Franciaországban, Dániában, Olaszországban, Lettországban, Észtországban és Lengyelországban. Ezen országok többsége jelentős nyugdíjreformokat hajtott végre, sok esetben magán-nyugdíjbiztosítási rendszerekre való részleges átállással (Bulgária, Észtország, Lettország, Lengyelország és Svédország).

A demográfiai tendenciák valamennyi tagállamban az **állami nyugdíjkiadások** jelentős növekedéséhez vezetnének, a több tagállamban elfogadott nyugdíjreformok azonban kedvező eredményeket hoznak az államháztartások fenntarthatósága szempontjából. Szinte minden tagállam *szigorította az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit*, nevezetesen a nyugdíjkorhatár emelésével és a korengedményes nyugdíjba vonuláshoz való hozzáférés korlátozásával. Ezek az általában hosszabb időszak alatt bevezetett reformok az idősebb dolgozók magasabb részvételi arányához vezetnek majd, amely a nyugdíjak és a nyugdíjjárulékok közötti erősebb kapcsolatból, és így a munkaerőpiacon maradásra való jelentősebb ösztönzésből is eredhet. Bár az idősebb dolgozók foglalkoztatási aránya az elmúlt

években emelkedett, még van lehetőség a további fejlődésre. 60 éves korára hozzávetőlegesen mindössze az Unió népességének 50%-a foglalkoztatott.

A reformok következtében ezenkívül fokozatosan csökken *az állami nyugdíjjuttatásoknak általában a nyugellátáson belül képviselt aránya*. Ez számos mechanizmussal elérhető, ideértve a juttatások indexálását, amelynek következtében egyes országokban a juttatások a béreknél lassabban emelkednek. Az újabb elemzések szerint a jövőbeli nyugdíjasok relatív jövedelme több tagállamban jelentősen csökkenni fog[7]. Az államháztartás fenntarthatóságának értékelése során figyelembe kell venni a nem megfelelő nyugdíjak jelentette kockázatot, amely a nyugdíjak ad hoc emelésének irányában ható előre nem látott nyomáshoz vagy az egyéb juttatások iránti igények megnövekedéséhez vezethet, és így világossá teszi, hogy a nyugdíjak megfelelősége és a fenntarthatóság kérdését együtt kell kezelni[8]. Vannak olyan tagállamok, ahol a nyugdíjak jövőbeli megfelelőségét – a pénzügyi fenntarthatóság veszélyeztetése nélkül – nemrég javították (például Észtország).

Az állami nyugdíjrendszerek reformja mellett számos ország *kiegészítő nyugdíjrendszert* vezetett be, és ennek kiterjesztését tervezi. Néhány tagállam még az állami rendszerekbe fizetendő járulékok egy részét is átirányította kötelező tőkefedezeti, magánkezelésű rendszerekbe (Bulgária, Észtország, Lettország, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia és Svédország). Jelenleg ezek a tőkefedezeti rendszerek a felhalmozás szakaszában vannak, de a következő évtizedekben jelentős mértékben részesednek majd általában véve a nyugellátásból. Számos ország (például Svédország, Dánia, Hollandia, az Egyesült Királyság és Írország) már most jelentős mértékben magán foglalkoztatói nyugdíjakra támaszkodik, és ezek közül néhány ország tovább kívánja növelni ezek szerepét.

Az **egészségügyi ellátó**rendszerek az EU-ban várhatóan jelentős kihívásokkal szembesülnek a jövőben. Az egészségügyi ellátásra fordított közkiadások 2060-ra az EU-ban várhatóan a GDP 1,5 százalékával emelkednek. Az egészségesebb életmód hozzájárulhat a jövőbeli kiadások mérsékléséhez. Az egészségügyi kiadások emellett szorosan összefüggnek a jövedelemnövekedéssel és a technológiai fejlődéssel. Az újonnan kifejlesztett korai diagnosztizálási és kezelési módszerek nagymértékben hozzájárulnak a kiadások növekedéséhez, de az orvostudomány előrehaladása hosszú távon költségmegtakarításhoz vezethet. A megelőzésbe és az egészségügyi technológiákba való beruházás az egészség és a termelékenység hosszabb ideig történő megőrzését szolgáló eszközöket kínál a lakosságnak. A kevésbé ismert betegségek gyógymódjainak kifejlesztése szintén foglalkoztatási és növekedési lehetőségeket kínál. A technológia hatékony kezelése ezért a jövőbeli kiadásokat meghatározó egyik fő tényező.

Az idősödő népesség szükségessé teszi majd a **tartós ápolásra és gondozásra** fordított közkiadások növelését. A jelenlegi politikák alapján a tartós ápolásra fordított közkiadások 2060-ra várhatóan a GDP 1,25%-ával növekednek, mivel a jövőben a nagyon idősek (a 80 évesnél idősebbek) alkotják majd a népesség leggyorsabban növekvő korcsoportját. Itt sem csupán demográfiai tényezők meghatározóak. Jelenleg a rossz egészségi állapotban levő idősek gondozását jelentős mértékben rokonok látják el nem szervezett keretek között. A családszerkezet változása, a nők nagyobb munkaerő-piaci részvétele és a nagyobb földrajzi mobilitás azonban csökkenthetik az így biztosítható ápolás rendelkezésre állását. Azokban az országokban, ahol a szervezett ápolási rendszerek kevésbé kifejlettek, a tartós ápolásra fordított közkiadások növekedésének előrejelzése – a szervezett keretek között történő ápolás

---

7 COM(2009) 58 végleges.

8 COM(2006) 574 végleges.

iránti igény valószínű megnövekedése miatt – alábecsülheti az államháztartásra nehezedő jövőbeli nyomást.

A **közoktatásra** fordított kiadásokat illetően annak ellenére, hogy az elkövetkező évtizedekben csökkenni fog a gyermekek száma, a jelenlegi uniós oktatáspolitikai célkitűzések és célok, valamint az oktatás minőségének lényeges javítása a jövőben szükségessé teheti az oktatásra fordított kiadások növelését. A fiatalok és a felnőtt munkaerő által képviselt humántőkébe való beruházás kulcsfontosságú lesz a termelékenység jövőbeli növekedése szempontjából. Ezért lehetséges, hogy az előrejelzéssel érintett időszakban a közoktatási kiadások arányának az előrejelzésekben szereplő kis mértékű csökkenésére, amely kizárólag a demográfiai összetétel változásából (kevesebb gyermek a jövőben) következne, egyáltalán nem fog sor kerülni.

3. FELKÉSZÜLÉS AZ IDŐSÖDÉSRE A GAZDASÁGI VISSZAESÉS IDEJÉN

A jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság a gazdasági tevékenység szokatlanul meredek és gyors visszaeséséhez és globális recesszióhoz vezetett. A jelenlegi visszaesés súlyosan érinti a foglalkoztatást, a munkanélküliségi ráták gyorsan emelkednek, és visszaeshet az EU potenciális növekedése is, amely az idősödés következtében már eleve veszélyeztetett.

A pénzügyi nehézségek és a gazdasági visszaesés a tagállamok által az elmúlt években a kiegyensúlyozott költségvetés elérése és az adósságok csökkentése felé tett jelentős előrelépés után gyors rosszabbodáshoz vezetnek, ahogy a kormányoknak be kell avatkozniuk a pénzügyi rendszer stabilizálása és a recesszióból való kilábalás érdekében. Az államháztartások rövidtávú kilátásai tehát romlottak, és ez visszavetette az elmúlt években a költségvetési konszolidáció terén való előrehaladást.

Emellett a válság növeli az idősödő népesség által a nyugdíjakra gyakorolt gazdasági hatást, bár a következmények alapvetően a visszaesés mélységétől és hosszától függnek majd. A felosztó-kirovó típusú állami nyugdíjrendszerek esetében a reálgazdaság lassulása a finanszírozást és a járulékokat terhelő további költségvetési nyomáshoz vezet. A tőkefedezeti rendszereket illetően a válság feltárta ezeknek a pénzügyi piacok hanyatlásával összefüggő sebezhetőségét. A járadékkal meghatározott rendszerekben a vagyon értékének csökkenése következtében növekvő hiány az indexálási szabályokon vagy a járulékrátákon keresztül hatással van az alapok tagjaira is, valamint ahhoz vezet, hogy az ilyen rendszerek elzárkóznak új tagok felvétele elől. A járulékkal meghatározott nyugdíjalapokba fizető emberek számára a válság hatása alapvetően az alap vagyonának megoszlásától és a tag életkorától függ. A nagyobb befektetési aránnyal rendelkező idősebb dolgozók a leginkább érintettek, mivel ők vannak a legközelebb a nyugdíjazáshoz és vagyonuk értéke csökkent.

Ez is hangsúlyozza a politikai döntéshozók, jogszabályalkotók és felügyeletet ellátók számára annak szükségességét, hogy ösztönözzék az emberek nyugdíjmegtakarításainak körültekintő kezelését. Az európai nyugdíjrendszerek alapos figyelemmel kísérésére, az ezekről folytatott mélyreható és nyílt vitára, és különösen a magán-pillér relatív szerepének, felépítésének és teljesítményének kritikai felülvizsgálatára lesz szükség.

A gyenge gazdasági tevékenység és a nagy mértékben bizonytalan kilátások jellemezte jelenlegi kritikus helyzetben Európa arra való képessége, hogy gyorsan leküzdje a válságot és megbirkózzon az idősödés jelentette kihívásokkal, döntően a válságból való kilábalás érdekében hozott intézkedések és a hosszabb távú strukturális reformok összekapcsolásától függ. A célzott és jól összehangolt szakpolitikai válaszok célja, mint azt az európai gazdaságélénkítési terv is hangsúlyozta, az „intelligens” beruházások ösztönzése, így a megfelelő szakképesítésekbe, az energiamegtakarításba, a tiszta technológiákba, valamint a

hatékonyságot és az innovációt elősegítő infrastruktúrába és rendszerek összekapcsolásába való beruházás, amely így végeredményben bővíteni fogja Európa növekedési lehetőségeit.

Ezért a legfontosabb prioritásnak egyértelműen az európai gazdaságélénkítési terv végrehajtását kell tekinteni annak biztosítása érdekében, hogy a pénzügyi válság és a recesszió ne állítsa az EU-t a foglalkoztatást és a munkatermelékenységet illetően tartósan alacsonyabb növekedési pályára, ami az idősödő népesség következményeinek kezelésére való képességét is érintené.

A válság elmúltával a hosszú távú kilátások két cél iránti elkötelezettség mértékétől is függnek majd: ezek egyrészt a szilárd államháztartáshoz való gyors visszatérés, amelyet az európai gazdaságélénkítési terv is javasol, másrészt pedig a demográfiai változás következtében szükségessé váló reformok folytatása, amelyek bizalomépítésként, a válságból kivezető stratégia részeként most még fontosabbá válnak. Ugyanilyen fontos azonban, hogy erősíteni kell a demográfiai kihívás kezelésére irányuló strukturális reformterveket. Ez a foglalkoztatási ráta lényeges növelését jelenti, és különösen azt, hogy segítsük és bátorítsuk a népességrobbanás generációjának idősödő tagjait, hogy az előző generációktól eltérően a korai nyugdíjba vonulás helyett maradjanak a munkaerőpiacon. Leginkább azzal biztosítható Európában, hogy a népesség az idősödést ne fenyegetésként, hanem történelmi teljesítményként fogja fel, ha nem vesztegetjük el a népességrobbanás idején született generációkban rejlő lehetőséget.

Az idősödő népesség jelentette gazdasági és költségvetési kihívások kezelésére irányuló, 2001-ben a stockholmi Európai Tanács által elfogadott, három pilléren, nevezetesen i. az adósságok gyors csökkentésén, ii. a foglalkoztatási ráták és a termelékenység növelésén és iii. a nyugdíj-, az egészségügyi és a tartós ápolási rendszerek reformján alapuló stratégia, valamint az Európa demográfiai jövőjéről szóló bizottsági közleményben[9] megállapított öt szakpolitikai cél továbbra is érvényes hosszú távú szakpolitikai stratégiát jelent.

E célok az alábbiak voltak:

- a demográfiai megújulás előmozdítása Európában a családok számára kedvezőbb feltételek teremtésével;
- több munkahely teremtésével, illetve hosszabb és színvonalasabb munkában töltött élet biztosításával a munka felértékelése Európában;
- Európa termelékenységének és dinamizmusának erősítése;
- a bevándorlók befogadása és integrálása Európában;
- fenntartható államháztartás biztosítása Európában, és ezáltal a megfelelő szociális védelem és a generációk közötti egyenlőség biztosítása.
- **A családok számára kedvezőbb feltételek teremtése és a demográfiai megújulás**

A demográfiai megújuláshoz a családok szükségletei iránt fogékonyabb általános társadalmi légkör kialakítására irányuló intézkedésekre, egy gyermekbarát társadalom felé való elmozdulásra és a munka és a magánélet közötti jobb egyensúlyt lehetővé tevő feltételek megteremtésére van szükség. Azokban az országokban, ahol a munkát és a magánéletet nehéz összeegyeztetni, a nők foglalkoztatási aránya általában alacsony, mivel az anyák gyakran kiesnek a munkaerőpiacról, a születések száma pedig alacsony, mivel sokan úgy érzik, nem engedhetik meg maguknak, hogy gyermeket vállaljanak. Továbbra is előtérbe kell helyezni az összeegyeztethetőséget és a nemek közötti egyenlőséget előmozdító szakpolitikákat, amelyek

[9] COM(2006) 571 végleges.

különösen a szülői szabadság kedvezőbb feltételeit, az apák ösztönzését ilyen szabadság igénybevételére, valamint a színvonalas gyermekfelügyeleti szolgáltatások nagyobb kínálatát foglalják magukban. Meg lehetne fontolni a második keresők adóterheinek csökkentését, mivel ők általában a munkaerőpiaci részvételt illetően fogékonyabbnak bizonyulnak az adócsökkentések iránt. E politikák – annak biztosítása révén, hogy különösen a nők ne távolodjanak el a munkaerőpiactól – hosszú távú előnyökkel járnak.

A tagállamok nagy része azonban még nem érte el a formális gyermekfelügyelet tekintetében a barcelonai Európai Tanács által meghatározott célokat, és nem használja ki a kora gyermekkori oktatás által a gyermekek későbbi fejlődését, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek lehetőségeinek javítását illetően nyújtott előnyöket. A színvonalas gyermekfelügyeletbe és a karrierjüket megszakító szülők foglalkoztathatóságába való beruházás hatalmas megtérüléssel kecsegtet. Emellett új szolgáltatások kialakítására, és ezzel új állások teremtésére való ösztönzést is jelent.

- **Több munkahely és hosszabb munkában töltött életszakasz**

A részvétel és a foglalkoztathatóság növelése. Az államháztartás számára az idősödés azért jelent kihívást, mivel egyre nagyobb számú idős embert kell majd támogatni a foglalkoztatottak számának egyidejű csökkenése mellett. E téren még van mit javítani. A munkaképes korú népesség valamivel kevesebb, mint két harmada (2007-ben 65,4%-a) ténylegesen foglalkoztatott, ami több százalékponttal elmarad a lisszaboni stratégiában 2010-re megállapított céltól (70%). Jelentős előrelépés történt a munkaerő-piaci részvétel növelése terén, különösen az idősebb dolgozók és a nők körében. A jelenlegi recesszió azonban főként a fiatalokat és az idősebb dolgozókat érintheti. Szakpolitikai prioritást kell jelentsen annak biztosítása, hogy azok a fiatalok, akik nem kerülnek a munkaerőpiacra, ne lépjenek a támogatásoktól való tartós függés által jellemzett életpályára, és hogy az elbocsátott idősebb dolgozók a munkaerő-piaci helyzet javulásával vissza tudjanak térni a foglalkoztatásba.

Az elmúlt években **az adó- és járulékrendszerek reformjaira** került sor, főként a munkaerő-hasznosítás javításának céljával. Számos újabb reformstratégia központi részét képezte a járadékfüggőség csökkentése azáltal, hogy a munkát a segélyhez képest gazdasági szempontból ugyanolyan vonzó és kifizetődő választási lehetőséggé tették, és a kedvezményezetteket aktív munkakeresésre ösztönözték. A munkába állás és a foglalkoztatás ellen szóló, az adó- és társadalombiztosítási rendszerbe beépített tényezők csökkentése, különösen az alacsonyan képzettek esetében, valamint a célzott aktiválási politikákkal való erősebb kapcsolat csupa olyan tényező, amely hozzájárult a munkaerőpiacok működésének strukturális javulásához. Ezen kedvező fejlemények ellenére azonban a népesség idősödésére és a gyors technológiai változásokra tekintettel nagyobb haladásra van szükség a foglalkoztatás és a részvételi arányok további növeléséhez és magas szintjének fenntartásához, különösen a nők és az idősebb dolgozók körében, valamint a strukturális munkanélküliség csökkentéséhez.

Az idősebb dolgozók foglalkoztatási arányainak növelése. A rokkantnyugdíj-rendszer és a korengedményes nyugdíjazási rendszer reformjának, valamint a tényleges nyugdíjba vonulási kor emelésének továbbra is elsőbbséget kell élveznie az idősebbek jelentette munkaerő-kínálat növelése és a kedvezőtlen demográfiai fejlemények ellenére a fenntartható gazdasági növekedéshez való hozzájárulás érdekében. Ez azt is elő fogja segíteni, hogy a nyugdíjba vonulással összefüggésben tanúsított magatartás figyelembe vegye a várható életkor jövőbeli növekedését. A népességrobbanás idején született generáció (akik most 50-es éveikben vagy 60-as éveik elején vannak) az európai munkaerő jelentős részét képviseli. E generáció munkában maradásának ösztönzéséhez a foglalkoztatás útjában álló akadályok – például a kötelező nyugdíjkorhatár – eltávolítására és rugalmas nyugdíjazási mechanizmusok

bevezetésére van szükség, amelyek lehetővé teszik számukra annak eldöntését, mikor kívánnak nyugdíjba vonulni, valamint további nyugdíjjogosultságok megszerzését. A részmunkaidős foglalkoztatási lehetőségek hozzásegíthetik az időseket a megfelelő jövedelem megszerzéséhez és növelhetik a munkaerő-kínálatot.

A nyugdíj-, az adó- és a társadalombiztosítási rendszerekbe épített ösztönzőkön túlmenően[10] azonban a reformstratégiáknak ki kell terjedniük az idősebb dolgozókkal szembeni magatartás megváltoztatására, valamint – hatékony élethosszig tartó tanuláson keresztül – szakértelmük és foglalkoztathatóságuk fejlesztésére. Megfelelő munkavégzési feltételekre van szükség, a rugalmasabb munkaidő-szervezést és munkaszervezést is ideértve, valamint munkalehetőségekre az idősödő munkaerő számára. Ezek az intézkedések várhatóan egyaránt hozzájárulnak majd a foglalkoztatási ráta emeléséhez és az idősebbek életminőségének javításához.

Egészségesebb idősek. Egy egészségesebb népesség életkora előrehaladtával tovább tud majd dolgozni, ami magasabb termelékenységet és foglalkoztatást tesz lehetővé, valamint kevesebb egészségügyi ellátásra lesz szüksége, ami végeredményben csökkenti az államháztartásra nehezedő nyomást. A várható egészséges élettartam növelése kulcsfontosságú tényező lesz a lisszaboni stratégia azon célkitűzésének megvalósításában, amely arra irányul, hogy minél több embert vonjunk be a foglalkoztatásba és tartsunk a munkaerőpiacon. Az idősödő társadalmak ugyanakkor az egészségügyi és a szociális szolgáltatások területén lehetőséget kínálnak a gyors állásteremtésre, és aktiválási és képzési intézkedéseket tesznek majd szükségessé.

- **Termelékenyebb és dinamikusabb Európa**

Egy évtizeden belül a munkatermelékenység, amely nagymértékben függ a magas szintű iskolázottságtól, a jövőbeli gazdasági növekedést meghatározó fő tényezővé válik. A 18–24 év közötti nők 13%-a és a hasonló korú férfiak 17%-a azonban csak a középiskola alsóbb évfolyamait végzi el, vagy ennél is kevesebbet, és így korai iskolaelhagyónak minősül. Ez az évtized kezdetéhez képest mérsékelt javulást jelent, azonban még mindig messze van a 2010-re kitűzött céltól, amely ezen arány legfeljebb 10%-ra való csökkentésére irányul. A magas szintű iskolázottság összefügg a munkaerőpiacon való nagyobb mértékű részvétellel és az élethosszig tartó tanulás előfeltétele, és így lehetővé teszi, hogy az idősebb munkavállalók a munkaerőpiacon tudjanak maradni. A jövőbeli termelékenység a technológiai fejlődésen is múlik, aminek viszont feltétele, hogy az egyetemek a kutatásban való részvételre képes diplomásokat képezzenek, valamint a kutatásba és fejlesztésbe történő beruházástól is függ. Emellett függ attól is, hogy a cégek gyorsan kezdjék alkalmazni az új technológiákat, valamint az európai K+F és innovációs rendszerek javítására irányuló szakpolitikáktól.

Azon társadalmak, amelyek tagjai tovább élnek, új termékek és szolgáltatások kifejlesztésére való lehetőségeket kínálnak. E jövőbeli piacok növekedési lehetőségei hatalmasak, és mivel a hosszabb élettartam nem csupán Európára korlátozódó jelenség, a kifejlesztett megoldások, termékek és szolgáltatások exportálhatók harmadik országokba, ahol új piacokat nyitnak majd meg[11]. Emellett a kutatásnak és fejlesztésnek költséghatékonyabb gyógykezelési és megelőzési stratégiák kidolgozására kell irányulnia. Ezt az erőforrások ésszerű

---

10 Lásd COM(2007) 733 végleges, és „Az európai foglalkoztatás 2007”.

11 Regionális kezdeményezések, mint például az Európai Régiók Ezüst Gazdasági Hálózata (11 európai régió részvételével) már együttműködnek az idősebb fogyasztókat megcélzó innovatív termékek és szolgáltatások kifejlesztése és terjesztése terén. Lásd a Sen@er honlapot: http://www.silvereconomy-europe.org/network/about_en.htm.

felhasználására való erősebb ösztönzőkkel kell összekapcsolni, ami jelentősen csökkentheti a kiadásokat.

Európa megváltozó demográfiai összetétele ezenkívül lehetőséget kínál az idősebbek szükségleteire szabott új termékek és szolgáltatások kifejlesztésére is. Új technológiákat lehet kidolgozni, amelyek lehetővé teszik az idősek számára, hogy tovább maradjanak önállóak és tovább lakhassanak saját otthonukban, vagy átalakítják az ápolás és gondozás nyújtását, többek között a szolgáltatások testre szabásával a betegek egyedi szükségleteinek és igényeinek megfelelően[12]. Az oktatásba, a kutatásba és a fejlesztésbe való beruházások potenciálisan kiemelkedő megtérülést kínálnak, ezeket a válság alatt sem szabad csökkenteni. A közlekedési infrastruktúra modernizálásába való beruházás, ami a válság alatt segítheti a kereslet fenntartását, a hozzáférés megkönnyítéséhez is szükséges lesz, ugyanakkor erősíti majd a csökkent mozgásképességű utasok jogait.

- **A bevándorlók befogadása és integrálása**

A harmadik országokból történő bevándorlás számos tagállamban ösztönözte a növekedést. Bár a válság rövid távon szűkíteni fogja a munkalehetőségeket és enyhíti a munkaerő- és szakemberhiányt, a jogszerű bevándorlásra vonatkozó, jól szervezett politika hosszú távon szerepet játszik majd a munkaerőhiány megszüntetésében. Az integráció azonban jelentős kihívás marad, és szükségessé teszi a társadalmi kohézióval összefüggő kérdések kezelését is. A bevándorlók vagy leszármazottaik gyakran alacsonyabb képzettséggel rendelkeznek vagy nehézségekkel szembesülnek szakértelmük teljes mértékű hasznosítása során. Ezért gyakrabban maradnak munkanélküliek és jobban ki vannak téve a szegénység kockázatának. Bár a válság következtében feszültség terheli az európai munkaerőpiacokat, származási országaik romló szociális körülményei miatt mégis tovább folytatódhat a bevándorlók beáramlása az EU-ba, ahol azonban az álláskeresés során további nehézségekkel szembesülhetnek. Ebben az összefüggésben a bevándorlók és leszármazottaik integrálása még nagyobb kihívássá válhat, amelyet uniós szinten kell kezelni[13].

- **Fenntartható államháztartások biztosítása**

A legutóbbi előrejelzések szerint a közkiadások várhatóan nagyon jelentős mértékben fognak növekedni számos EU-tagállamban (bár egyes esetekben viszonylag alacsony szintről kiindulva). Azokban a tagállamokban, ahol a legnagyobb mértékű az államháztartásra gyakorolt hatás, a szociális rendszer reformjára lesz szükség, elsősorban a nyugdíjak terén, de más rendszerekben is, így főként az egészségügyben, a kiadások hosszú távú tendenciájának megfékezése érdekében.

Az egészségügyi ellátórendszerek, valamint a tartós ápolási és gondozási rendszerek még hatékonyabbá tehetők. Az egészségügyi ellátás jobb ár-érték aránya és az egészségügyben mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése az alapellátás, a megelőzés és az egészségfejlesztés erősítésével, valamint a források jobb koordinációjával és ésszerű felhasználásával érhető el. Egyes országokban azonban az egészségügyi ágazat forráshiánnyal küzd[14].

A visszaesés ezért nem vezethet a nyugdíj-, az egészségügyi és a tartós ápolási és gondozási rendszerek reformjának félbeszakadásához vagy az oktatásba és a kutatásba való szükséges beruházások csökkentéséhez. Valójában a reformokról való döntés most sürgősebb, mint

---

12 COM(2007) 332 végleges és COM(2007) 329 végleges.

13 E tekintetben a nemrég létrehozott Európai Integrációs Fórum és az ahhoz kapcsolódó, a témának szentelt honlap (http://www.integration.eu) hasznos eszközökkel szolgálhat.

14 COM(2009) 58 végleges.

bármikor. Ezek az intézkedések kulcsfontosságúak Európa jövőbeli gazdasági ereje szempontjából.

4. A KIHÍVÁSOK KEZELÉSE

Számos szakpolitikai területen cselekvésre van szükség. Az európai szintű összehangolás megkönnyítheti a bevált gyakorlatok cseréjét, szinergiahatások kidolgozását és a negatív következmények csökkentését. Az államháztartási dimenziót emellett a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályokon alapuló keretei között kezelik. Ezért az idősödés jelentette kihívásokat az elmúlt években elfogadott szakpolitikai keretekre, így elsősorban a cselekvés átfogó keretét jelentő lisszaboni stratégiára építve kell kezelni.

Az Európai Bizottság hozzájárulása a kihívások kezeléséhez az alábbiakat foglalná magában:

- *A költségvetési politikán túlterjedően a felügyelet körének mélyítése és szélesítése annak érdekében, hogy segítse a strukturális reformok jobb beépítését az általános politikai koordinációba*[15]. A jelenlegi kritikus helyzetben ez a Stabilitási és Növekedési Paktum kontextusában a nemzeti gazdaságélénkítési tervek végrehajtásának nyomon követését és értékelését foglalja magában. A Bizottság különös figyelmet szentel majd az államháztartások minősége javításának. A szociális kiadások rendszereinek olyan reformjai, amelyek – a rugalmas biztonság (ún. flexicurity) megközelítés alapján – amellett, hogy a jövedelmek nagyobb fokú védelmét kínálják, a munkába állást is ösztönzik, szintén nagymértékben hozzájárulnának az államháztartások fenntarthatóságához és minőségéhez, ugyanakkor biztosítva, hogy a költségvetések a makrogazdasági stabilitást is alátámasztják.
- A *nyugdíjak, az egészségügyi ellátás és a tartós ápolás és gondozás* területén a Bizottság továbbra is támogatja majd a tagállamokat a szociális kiadások hatékonyságának és eredményességének javítására irányuló törekvéseikben, és figyelemmel kíséri az idősödő népesség társadalmi, gazdasági és költségvetési következményeit a lisszaboni stratégia, az EU Stabilitási és Növekedési Paktum szerinti költségvetési kerete és a szociális védelemre és a társadalmi befogadásra irányuló nyílt koordinációs módszer összefüggéseiben. A *tőkefedezeti nyugdíjrendszereket* illetően a Bizottság, a Tanáccsal és a tagállamokkal együttműködve azonosítani kívánja a rendszerek tervezésére, a fizetésképtelenség elleni védelemre vonatkozó szabályozási keretekre és a megcélzott kedvezményezettekre vonatkozóan levonható tanulságokat annak érdekében, hogy megfelelő és fenntartható magánnyugdíjakat lehessen biztosítani a tagállamokban. A közkiadások várható emelkedésének korlátozása érdekében olyan szakpolitikai intézkedéseket kell kidolgozni, amelyek csökkentik a fogyatékosságot, mérséklik az fogyatékossággal élő idősebb polgárok szervezett keretek között történő ápolás iránti igényét, előnyben részesítik a szervezett keretek között történő otthoni ápolást az intézményben történő ápolással szemben, vagy általánosabban véve javítják a tartós ápolás költséghatékonyságát, például az e-egészségügy és a távápolás bevezetésével.
- A *pénzügyi szolgáltatások és az adózás* területén a Bizottság gyorsan be fogja vezetni az Európai Tanácsnak címzett közleményében[16] vázolt intézkedéseket. A pénzügyi piacok megfelelő működésének helyreállítása nem csupán annak biztosítása érdekében kulcsfontosságú, hogy ezek hatékonyan betöltsék a növekedés és a foglalkoztatás ösztönzésében játszott szerepüket, hanem a jelenlegi és jövőbeli pénzügyi eszközök, így a

---

15 COM(2008) 238 végleges.

16 COM(2009) 114 végleges.

kiegészítő nyugdíjrendszerek és a kiegészítő egészségbiztosítási rendszerek védelme érdekében is.

- Az *oktatás, képzés és K+F* területén a Bizottság a tagállamokkal együtt folytatja a munkát a jövőbeli képzettségi szükségletek értékelésének javítása és a szakképzettségek tekintetében uniós szinten a kereslet és kínálat összehozása, valamint a felsőoktatás hatékonyságának értékelése terén. A Bizottság – a megújult lisszaboni stratégia keretében a termelékenység növelése érdekében – ösztönözni fogja hatékony és igazságos oktatási és képzési rendszerek kialakítását.

Összegezve, a jelenleg súlyos gazdasági és pénzügyi válsággal küzdő kormányok a jövőben költséges demográfiai átmenettel is szembesülnek majd. Az Európa előtt álló demográfiai kihívás sikeres kezelése továbbra is a gyarapodó, dinamikus gazdaságtól függ, amelyre a növekvő termelékenység és a hatékonyan működő piacok jellemzők. A jelenlegi nehéz gazdasági helyzetből kivezető utat tehát mindenekelőtt az jelenti, hogy az európai gazdaságélénkítési tervben vázoltaknak megfelelően minden szükséges lépést megtegyünk a recesszióból való gyors kilábalás érdekében, és amikor az élénkülés megkezdődik, hiteles kivezető stratégiát hajtsunk végre. Emellett a tagállamok számára a demográfiai kihívás következményeinek kezelése szempontjából kulcsfontosságú, hogy a lisszaboni stratégiában vázoltaknak megfelelően beruházzanak hosszú távú növekedési lehetőségeik bővítésébe.

Ezért feltétlenül szükséges, hogy elfogadjuk azokat a szakpolitikákat, amelyek biztosítják, hogy Európa szilárd növekedési lehetőségekkel és emberi erőforrásainak teljes kihasználására képesen kerüljön ki a pénzügyi és gazdasági válságból. Ennek megvalósításához nélkülözhetetlen egy strukturális reformokra építő, átfogó kivezető stratégia végrehajtása. Ez magában foglalja a munkában töltött életszakasz meghosszabbítását és a fiatalok, a nők és az idősebb dolgozók részvételének növelését, az adó- és járulékrendszerek megreformálását a munka kifizetődővé tétele érdekében a „flexicurity” elv alapján, a nyugdíjrendszerek megreformálását, az egészségügyi és a tartós ápolási és gondozási rendszerek hatékonyabbá tételét, az oktatásba és a kutatásba, valamint a gyermekfelügyeletbe való szükséges beruházás mellett. A bevándorlók és leszármazottaik hatékony integrálása szintén fontos szerepet játszik ebben az összefüggésben, csakúgy, mint a jogszerű bevándorlásra vonatkozó, jól szervezett politika a jövőbeli munkaerő-igények kielégítése érdekében. A jelenlegi kritikus helyzetben e szakpolitikákra helyezett fokozott hangsúly hozzájárul majd, hogy Európa rugalmasabban kerüljön ki a jelenlegi recesszióból és kezelni tudja az idősödő társadalom jelentette kihívásokat.

A reformtervek következetes megvalósításával, a humán erőforrásokba való intenzív beruházással és a munkaerő teljes kihasználása útjában álló akadályok eltávolításával az EU megerősödve kerülhet ki a jelenlegi gazdasági válságból. Ezt az időszakot ezért a szociális innovációnak kell szentelni, amihez a tagállamokban már megtalálható sikeres tapasztalatok és reformfolyamatok adhatnak ihletet. A reformok komoly ösztönzése nem csupán gazdasági tervet jelent. Olyan terv, amely előmozdítja majd a jelenlegi és a jövőbeli generációk jó egészségi állapotát, kiváló oktatását és jó életminőségét. Olyan terv, amely lehetővé teszi Európa számára, hogy bizalommal tekintsen a jövőbe.

* * *

•

Statisztikai melléklet

1. táblázat: A munkaerőpiac alakulása hosszú távon

	Foglalkoztatási ráta (15-64)				Foglalkoztatási ráta (55-64)				Részvételi arány (15-64)				Részvételi arány (55-64)				Munkanélküliségi ráta (15-64)			
	2007	2020	2060	sz.p. vált. 07-60	2007	2020	2060	sz.p. vált. 07-60	2007	2020	2060	sz.p. vált. 07-60	2007	2020	2060	sz.p. vált. 07-60	2007	2020	2060	sz.p. vált. 07-60
EU27	65,5	69,0	69,9	4,4	44,9	54,5	60,0	15,1	70,6	73,2	74,1	3,5	47,5	56,9	62,5	15,1	7,2	5,7	5,7	-1,5
EA	65,5	69,5	70,1	4,6	42,6	54,8	60,3	17,7	70,8	73,8	74,4	3,6	45,3	57,5	63,0	17,7	7,6	5,9	5,8	-1,7

Forrás: „2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)", European Economy [2009-es jelentés az idősödésről: a 27 uniós tagállamra vonatkozó gazdasági és költségvetési előrejelzések (2008–2060)], European Economy, (megjelenés előtt).

1. ábra: Előre jelzett potenciális éves növekedési ráták (átlagos éves növekedési ráták), EU-aggregátumok

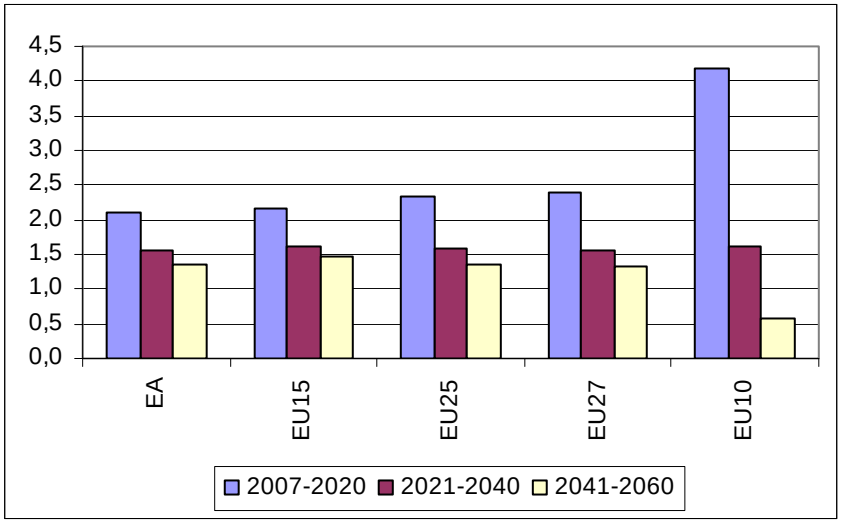

Forrás: „2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)", European Economy, [2009-es jelentés az idősödésről: a 27 uniós tagállamra vonatkozó gazdasági és költségvetési előrejelzések (2008–2060)], European Economy, (megjelenés előtt).

2. táblázat: Az életkorral összefüggő állami kiadások 2007–2060 között, a GDP százalékpontjában

	Nyugdíjak		Egészségügyi ellátás		Tartós ápolás		Munkanélküli juttatások		Oktatás		Összesen		
	Szint	Változás	Szint	Változás	Szint	Változás	Szint	Változás	Szint	Változás	Szint	Változás	
	2007	2007 2060	2007	2007 2060	2007	2007 2060	2007	2007 2060	2007	2007 2060	2007	2007 2060	
BE	10,0	4,8	7,6	1,2	1,5	1,4	1,9	-0,4	5,5	0,0	26,5	6,9	**BE**
BG	8,3	3,0	4,7	0,7	0,2	0,2	0,1	0,0	3,3	-0,2	16,6	3,7	**BG**
CZ	7,8	3,3	6,2	2,2	0,2	0,4	0,1	0,0	3,5	-0,3	17,9	5,5	**CZ**
DK	9,1	0,1	5,9	1,0	1,7	1,5	1,0	-0,2	7,1	0,2	24,8	2,6	**DK**
DE	10,4	2,3	7,4	1,8	0,9	1,4	0,9	-0,3	3,9	-0,4	23,6	4,8	**DE**
EE	5,6	-0,7	4,9	1,2	0,1	0,1	0,1	0,0	3,7	-0,2	14,3	0,4	**EE**
IE	5,2	6,1	5,8	1,8	0,8	1,3	0,8	0,1	4,5	-0,3	17,2	8,9	**IE**
GR	11,7	12,4	5,0	1,4	1,4	2,2	0,3	-0,1	3,7	0,0	22,1	15,9	**GR**
ES	8,4	6,7	5,5	1,6	0,5	0,9	1,3	-0,4	3,5	0,1	19,3	9,0	**ES**
FR	13,0	1,0	8,1	1,2	1,4	0,8	1,2	-0,3	4,7	0,0	28,4	2,7	**FR**
IT	14,0	-0,4	5,9	1,1	1,7	1,3	0,4	0,0	4,1	-0,3	26,0	1,6	**IT**
CY	6,3	11,4	2,7	0,6	0,0	0,0	0,3	-0,1	6,1	-1,2	15,4	10,8	**CY**
LV	5,4	-0,4	3,5	0,6	0,4	0,5	0,2	0,0	3,7	-0,3	13,2	0,4	**LV**
LT	6,8	4,6	4,5	1,1	0,5	0,6	0,1	0,0	4,0	-0,9	15,8	5,4	**LT**
LU	8,7	15,2	5,8	1,2	1,4	2,0	0,4	0,0	3,8	-0,5	20,0	18,0	**LU**
HU	10,9	3,0	5,8	1,3	0,3	0,4	0,3	-0,1	4,4	-0,4	21,6	4,1	**HU**
MT	7,2	6,2	4,7	3,3	1,0	1,6	0,4	0,0	5,0	-1,0	18,2	10,2	**MT**
NL	6,6	4,0	4,8	1,0	3,4	4,7	1,1	-0,1	4,6	-0,2	20,5	9,4	**NL**
AT	12,8	0,9	6,5	1,5	1,3	1,2	0,7	0,0	4,8	-0,5	26,0	3,1	**AT**
PL	11,6	-2,8	4,0	1,0	0,4	0,7	0,1	-0,1	4,4	-1,2	20,5	-2,4	**PL**
PT	11,4	2,1	7,2	1,9	0,1	0,1	1,2	-0,4	4,6	-0,3	24,5	3,4	**PT**
RO	6,6	9,2	3,5	1,4	0,0	0,0	0,2	0,0	2,8	-0,5	13,1	10,1	**RO**
SI	9,9	8,8	6,6	1,9	1,1	1,8	0,2	0,0	5,1	0,4	22,9	12,8	**SI**
SK	6,8	3,4	5,0	2,3	0,2	0,4	0,1	-0,1	3,1	-0,8	15,2	5,2	**SK**
FI	10,0	3,3	5,5	1,0	1,8	2,6	1,2	-0,2	5,7	-0,3	24,2	6,3	**FI**
SE	9,5	-0,1	7,2	0,8	3,5	2,3	0,9	-0,1	6,0	-0,3	27,2	2,6	**SE**
UK	6,6	2,7	7,5	1,9	0,8	0,5	0,2	0,0	3,8	-0,1	18,9	5,1	**UK**
EA	11,1	2,8	6,7	1,4	1,3	1,4	1,0	-0,2	4,2	-0,2	24,3	5,2	**EA**
EU27	10,2	2,4	6,7	1,5	1,2	1,1	0,8	-0,2	4,3	-0,2	23,1	4,7	**EU27**
EU15	10,2	2,4	6,9	1,5	1,3	1,2	0,8	-0,2	4,3	-0,1	23,5	4,8	**EU15**
EU10	9,7	1,0	4,9	1,4	0,4	0,6	0,2	0,0	4,2	-0,8	19,2	2,1	**EU10**
EU25	10,2	2,3	6,8	1,5	1,2	1,2	0,8	-0,2	4,3	-0,2	23,3	4,7	**EU25**

Forrás: „2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)", European Economy, [2009-es jelentés az idősödésről: a 27 uniós tagállamra vonatkozó gazdasági és költségvetési előrejelzések (2008–2060)], European Economy, (megjelenés előtt).

2. ábra: Az idősödés költségeinek összehasonlítása 2009-ben és 2006-ban, a GDP százalékpontjában, 2007–2050

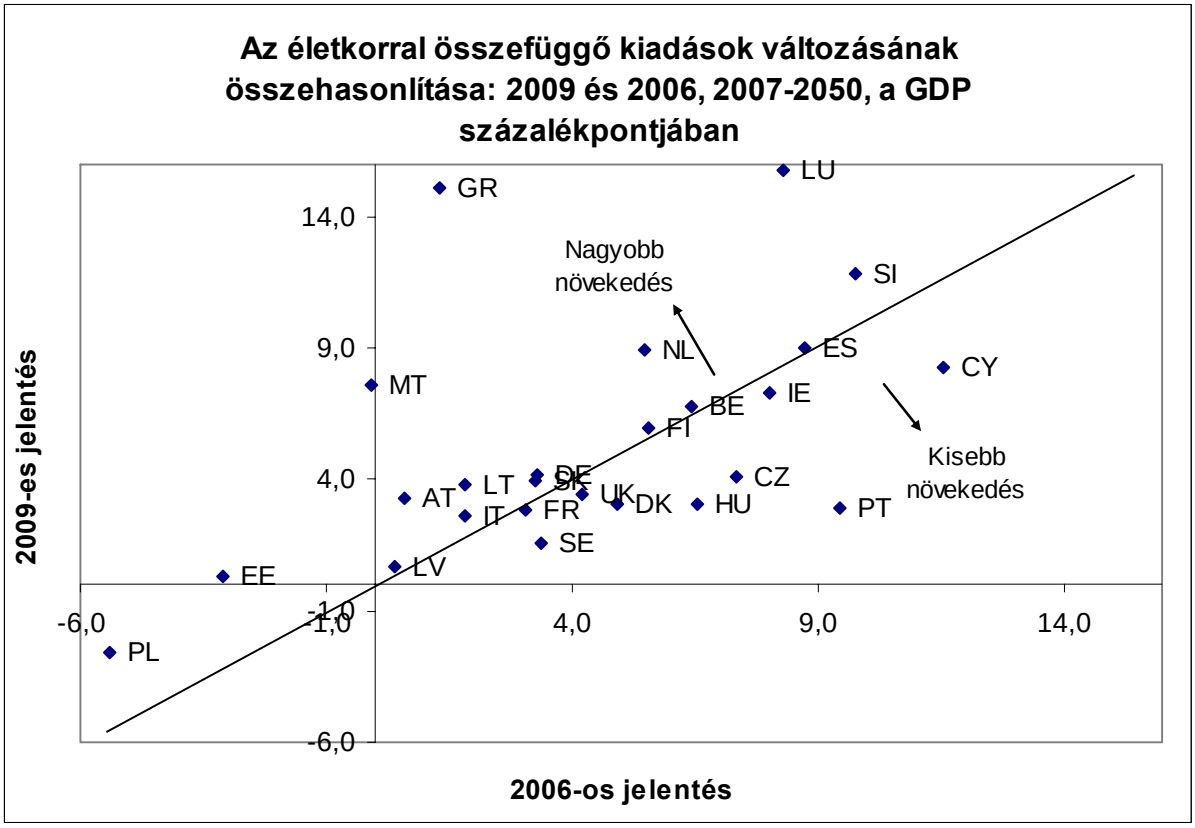

Forrás: „2009 Ageing Report: economic and budgetary projections for the EU-27 Member States (2008-2060)", European Economy, [2009-es jelentés az idősödésről: a 27 uniós tagállamra vonatkozó gazdasági és költségvetési előrejelzések (2008–2060)], European Economy, (megjelenés előtt).